LES LLETRES .. EL TEATRE

D'ací i de fora

Un gran comediant: Ettore Petrolini

La prova suprema per a un actor es potser la d'ex-hibirse fora del seu propi país. Cert que aleshores alguns matisos del seu art poden passar desapercebuts per als espectadors. Que hom pot deixar d'adonar-se del sentit d'algunes de les seves inflexions. Però si l'actor aconsegueix de superar aquests obstacles, i fer-se comprendre i aplaudir, vol dir evidentment que té un gran domini del seu art, el qual consisteix essencialment a ilustrar, a fer vivent un text, i, més concretament, un personatge ser sempre ell mateix, ans vol crear — i aquest és l'ofici del veritable comediant — una gran varietat de tipus. Modifica no solament el seu rostre, segons el personatge que interpreta, ans les seves actitudes, les seves inflexions. Es tot un ritme interior que canvia.

El triomf més gran l'ha obtingut en la interpretació de Mustafà. Hom hi ha trobat en aquest tipus tot Petrolini. Mustafà és un mercader de tapissos que viu al Brasil amb la seva muller i les seves filles. Ha comprat un bitllet de la rifa amb participació d'un vei seu. Treu la grossa. La seva emoció és enorme. Però vol evitar de compartir la seva sort amb el vei. Fingeix haver-lo perdut. I entre les baralles, els crits i la confusió acabarà per fer del bitllet una boleta i empassar-se'l, abans de desexir-se'n.

Petrolini

Aquest és el cas d'Ettore Petrolini, el gran actor italià que ara hom ha pogut aplaudir a París, i on a desgrat del xovinisme francès, ha estat proclamat un dels grans artistes de la nostra època.

Antic fantasista de music-hall, Petrolini, gràcies a la varietat i potencialitat dels seus recursos, ha interpretat tota mena de papers. Es, però, essencialment un actor popular, dit sigui no en un sentit petjoratiu, ans només en el de què segueix la tradició de la *comèdia* de l'art. Faci de cec, d'emigrant o de turc, interpreti personatges de Molière o de Pirandello es lliura a mil facècies verbals amb una habilitat i una fuga, que provoca l'aplaudiment d'una manera irresistible. I no necessita tan sols de comparsa o d'autor. Sol, damunt l'escena, sap crear un personatge i mantenir el públic embadalit durant mitja hora.

I cal, sobretot, subratllar que és més a la vora del veritable teatre que molts dels seus contemporanis reputats de més illustres. Sobretot, no cau en aquest esgarriament de voler és-

Es sobre aquest tema que Petrolini broda tota la gama dels sentiments del llevantí tipus: astut, egoista, cobejos, abrandat, tendre, desconfiat i comediant. Es maliciós, fingeix la ximpleria fins a enganyar qualsevulla, passa en una exhalació, de la beneiteria a la més aspra enveja.

Signe particular. Mustafà barreja totes les llengües i no en parla cap, i tothom l'entén, tan expressius són el gest i les modulacions de l'actor.

Es llàstima que hom no pugui veure Ettore Petrolini a Barcelona. No solament per delectació del públic. No solament per exemple dels comediants. Potser encara més perquè molts dels nostres autors hi aprenguessin què és teatre.

ESCENARIS

Aquest matí, a les onze, recital de cançons pel tenor Emili Vendrell al Teatre Novetats. Acompanyarà En Vendrell el pianista Alexandre Vilalta. El programa té tres parts: La primera i tercera són de cançons populars catalanes; la segona està integrada exclusivament per la composició "Els amors del poeta", de Schumann.

* Amb "La novia de Reverte", tarda i nit, s'acomiada avui del públic del Teatre Barcelona la Companyia de Carmen Díaz.

* Els vigatans pogueren aplaudir anit una "Marina" extraordinària. Integraren el quartet de cantants els artistes Maria Espinalt, Hipòlit Lázaro, Pau Hertogs i Pau Gorgé. ¿Veurem aquesta "Marina" a Barcelona?

* Es torna a dir molt insistentment que la tiple Enriqueta Serrano es casa amb el mestre Pau Sorozàbal, autor de "Katiuska". Per cert que, en recollir aquest rumor, "La Noche" escriu: Pau Usandizaga. Oliveres: no badem!

* Per a contrarestar, potser, el debut de Célia Gámez al Barcelona, assenyalat, com és sabut, per al vinent dimecres, s'anuncia al Tívoli, per al mateix dia, l'estrena de l'obra del mestre Guerrero "Las tentaciones", veritable revolució — segons els solts de comptaduría — del gènere frívol.

* Al Romea van suspendre el divendres a la nit l'estrena de "La sal por arrobas". Posteriorment, sembla que han suspès la temporada i tot.

* L'Agrupació Cultural Marc Redondo ha organitzat, per a demà a la nit, un festival al Novetats. Es representarà "María Fernanda" per les tiples Mria Teresa Planas — que tant d'èxit ha assolit a Madrid — i Matilde Rosa, el baríton Marc Redondo, el tenor Emili Vendrell i el tenor còmic Rodolf Bianca. Després hi haurà encara un acte de concert

* Hem llegit en un diari que en el mes de gener de l'any que ve hi haurà al Romea canvi de gènere. En el mateix diari hem llegit també que dos reputats artistes catalans — que són matrimoni, per a més senyes —, aniran el mes de gener alludit a fer castellà a Madrid. Què hi ha de cert en tot això?

* L'empresari Lluís Calvo serà festejat amb una grandiosa representació teatral i un banquet no menys grandiós amb motiu d'haver-li estat atorgat el premi de 50.000 pessetes ofert pel Patronat del Teatre Líric Espanyol. Si les seves ocupacions li ho permeten, és possible que no assisteixi a aquests actes el mestre Guerrero.

* La companyia lírica que, a base del baríton Eduard Brito i de les obres cubanes "La Virgen Morena" i "Niña Rita", actua al Principal Palace, plega el ram d'aquella casa demà passat, i se'n va a fer les festes majors de Catalunya.

* Ens diuen: "Al Circol Artístic s'ha celebrat una reunió de representants d'entitats artístiques per a tractar de la conveniència de promoure un moviment de reacció i d'aproximació del poble al Teatre. El projecte fou acollit per unanimitat, i tothom oferí el seu concurs a favor de l'alludida campanya."

* Gloria Lafuente, la gentil segona tiple del Victòria, se n'ha anat amb la Gámez, i passa, per tant, al Barcelona.

* El vinent dimarts celebra la seva funció de benefici, al Còmic, la simpàtica "vedette" Conchita G. Leonardo.

* Sembla que va endavant aquella revista pacifista que el poeta Salvador Perarnau està escrivint en col·laboració amb un comte italià, el senyor Virgili Stazzedoniz, refugiat a Barcelona. Hi posarà música el mestre Ohradors, i no, com havien dit, el mestre Martínez Valls. Es titularà "Quan serà?", i existeix el propòsit — el bon propòsit — d'estrenar-la simultàniament a Barcelona, Madrid i, si és possible, a Londres, París i Nova York.

Una estrena al Poliorama

"La ciudad que no tenía mujeres"

Comèdia dels senyors Pérez Olaguer i Torralba de Damas

Tota la idea dels senyors Torralba i Oleguer és explicada en un *intermezzo* en vers, que ens és llegit per un actor. Sense la dona la vida no té sentit; àdhuc l'art, la ciència, la poesia esdevenen estèrils. Però és més: per això cal perdonar-la sempre; cal perdonar els seus pitjors enganys, el seu desamor:

"...y si con desamor mi amor pagara, su imagen grabaré en la misma herida, y seguiré adorándola!"

Es a dir, que cal ésser un perfecte imbecil. Hom ja pot veure que la idea no és pas una troballa. Es una vulgaritat que no resisteix cap crítica. Però més pueril que la idea mateixa és la seva teatralització.

Els autors ens trasladen a una ciutat fantàstica, on s'han reunit tot d'homes que han sofert algun desengany amorós i on l'entrada a les dones és vedada. Però hom s'hi ensopeix molt, hom s'hi baralla per futeses. I vet ací que un dia, per novellesc atzar — i no pas gaire enginyós —, hi entra una dona. I ja gairebé no cal dir el final. Tots se n'enamoren, i hom acaba per confessar que sense la dona no hi ha res.

Pueril com és l'argument, hom podria haver-lo explotat per plantejar alguna situació divertida o dramàtica. Res d'això: els autors sembla que ignorin el valor de les situacions al teatre, i més aviat les han defugides d'una manera obstinada. Han agafat el tema pel cantó més lamentable: la frase que vol ésser enginyosa, el verset que preté ésser brillant... I no cal dir com és de carrinclona tota aquesta literatura en prosa i en vers, pero on la poesia és sempre absent. Ni cal afegir que entrebancats amb totes aquestes preocupacions infrateatrals els autors han negligit completament els caràcters, és a dir, la veritable i única finalitat de l'art escènica.

El lamentable, però, és que hom ens vulgui presentar una obra així com una producció ambiciosament renovadora. Es enganyar el públic, és predisposar-lo contra tota possible renovació. Es fer-li demanar a Déu que ens doni un bon Muñoz Seca cada dia, i que hom es deixi d'impertinents renovacions.

Però encara hi ha una cosa per a nosaltres més empipadora. I és que les companyies que com la d'Irene López Heredia fan les campanyes per "provincies" i que mai no estrenen cap obra a Barcelona ens col·loquin aquestes provatures. ¿No seria millor que les servissin per a la seva temporada d'estrenes a Madrid?

L'obra és interpretada amb tota la mala gana imaginable. Un exemple: l'actor que llegeix els versets de l'intermezzo, sigui per manca de llum apropiada, sigui per vergonya — són tan carrinclons! — ho feia gairebé d'esquena al públic, i d'una manera ben poc entenedora. Imprevisor o indiferent, mereixia una xiulada.

La passivitat del públic davant d'una producció escènica com aquesta no ens acredita gens. Consideracions? Evidentment, el prestigi de la companyia obliga, més que a la resignació, a ésser exigent. Es davant de públics poc exigents que les coses decauen.

DOMENEC GUANSE

El Còmic és el menys responsable

En acabar a Madrid la temporada teatral, Melcior Fernández Almagro, el severíssim crític de "El Sol", escriu uns comentaris gens optimistes: "L'empresari és home de rutina — diu —. L'autor no abandona els seus motlles. El còmic... El còmic, en aquesta ronda, és el menys responsable. No ha de fer sinó allò que li donen a fer o que li deixen fer".

Celia Gámez, la "vedette" argentina tu revista que, al front de la seva companyia — amb la qual ha actuat al Pavón de Madrid fins ara —, debutarà dimecres vinent al teatre Barcelona, amb l'obra del mestre Alonso "Las de Villadiego"

¿Actuarà Vicente Escudero a Barcelona?

Vicente Escudero, el gitano universal, passeja per Barcelona, aquests dies, el seu perfil flamenc.

Vé de Nord-Amèrica. Ha guanyat glòria. Tots els crítics d'envergadura, des de John Martin, del "New York Times", a Herman Dewies, del "Chicago American", han parlat de l'"energia elèctrica" de l'Escudero, del seu virtuosisme, del seu meravellós sentit del ritme, de la seva genialitat.

... I ha guanyat dòlars. A Madrid, ha declarat la quantitat de

quaranta mil. Ací, la de vuitanta mil.

Covarrubias, l'admirable dibuixant-pintor mexicà, que continuí amb els seus decorats a l'èxit de la Baker a París, ha traçat de l'Escudero uns apunts — dels quals en reproduim dos ací — que són una filigrana de línia i d'observació.

Vicente Escudero es proposa actuar a Barcelona. Quan? Fóra, en tot cas, molt aviat.

Notes de teatre estranger

Ha mort a Milà, fa poc, l'actor italià Ruggero Lupi. Era un artista de primer ordre. Els barcelonins tinguérem ocasió de constatar-ho quan, el mes de gener de 1924, vingué al Goya amb la Companyia de Vera Vergani.

— Saint-Georges de Bouhelier prepara una obra sobre la vida de Joana d'Arc. Tindrà una llarga llista de personatges i nombrosos quadros. Serà un espectacle amb més moviment escènic que el "Napoleón", del propi autor.

— Max Reinhardt ha posat en escena, a Oxford, "El somni d'una nit d'estiu". L'èxit ha estat considerable. A Max Reinhardt l'han nomenat doctor "in honoris causa" d'aquella Universitat famosa.

— Al Nationaltheater de Munic es representa un drama històric de Hermann Burte titulat "Katte". Es un drama impressionant. En ell, el rei de Prússia obliga el seu fill a assistir a l'execució del seu millor amic, Katte, un oficial acusat d'haver servit el príncep per damunt del rei, que és el senyor suprem.

— Les famoses germanes Brontë han donat darrerament motiu a tres obres de teatre. Una, "Charlotte Brontë", de Rachel Ferguson, s'ha representat a América i dues a Londres. Aquestes són: "Wold Decembers", de la coneguda autora Clemence Dane, que té molt d'èxit a l'Apollo, i "The Brontës", d'Alfred Sangster, que fa concórrer molta gent al Royalty.

— El premi Brieux, de 30.000 francs, que l'Acadèmia Francesa destina a recompensar el més noble esforç fet a favor del teatre, ha estat atorgat enguany, al gran animador André Antoine.

— Marta Abba, l'actriu preferida de Pirandello, estrenarà aviat una nova producció d'aquest autor: "Il gigante della montagna".

— L'ex-campió europeu de boxa Erminio Spalla, fa ja temps que guanya molt bones lires com autor teatral. Una comèdia seva, "Els punys del senyor Tremolada", ha donat la volta a Itàlia, traduïda en quatre o cinc dialectes. Erminio Spalla va a convertir-se ara en actor. Serà intèrpret de les seves mateixes obres. Debutarà un d'aquests dies a Santa Margarida de Ligunia, amb la comèdia abans esmentada.

— Franz Lehar, boicotejat per l'Alemanya hitleriana, publica als periòdics vienesos un desmentiment de les acusacions que se li han fet. Observa que alguns conceptes que li són atribuïts, han d'ésser carregats al compte del seu germà, el baró Antoni Lehar, representant a Berlín de la Societat d'Autors i Compositors vienesos. L'autor de "La vinda alegre" refusa, d'altra part, de reconèixer en l'art cap punt de vista racista.

Una nova comèdia de Fodor

Ladislao Fodor, el conegut autor hongarès, treballa des de fa alguns mesos en una nova comèdia que es representarà al Josefstad Theater de Viena. Es titula "L'amor no és tan senzill..". En escriure-la, Fodor ha pensat en dos artistes vienesos molt estimats. Paola Wessely i Hans Jaray, als quals seran encomanats els papers dels protagonistes.

Com el títol indica, Fodor exposa la teoria que l'amor és una cosa més complicada dels que molts es creuen. Damunt l'escena, Paola Wessely i Hans Jaray ho demostraran.

AIGUA!
En el cabal que interessi i a l'alçada que convingui s'obté fàcilment, còmoda i econòmica, instal·lant una
BOMBA VERTA
Grups complets des de 218 pessetes
(motor, bomba i valvula) Garantia amplíssima
Venuda per les cases més acreditades del ram.

Ivor Novello, tot i ésser molt jove, és un autor-actor que té sempre alguna o algunes obres als cartells dels teatres londinencs. Heus-el ací, amb l'actriu Fay Campton, en una escena de la seva darrera comèdia "Proscenium", estrenada al Globe Theatre. Es tracta de la història d'una actriu que es casa amb un home que té quinze anys menys que ella i que ha de veure després com neix un amor entre el seu marit i una dama jove (Joana Barry) de la companyia. Aquesta obra ha assolit un gran èxit. D'Ivor Novello es representa també a Londres, en l'actualitat, al Criterium Theatre, una obra que ha estat igualmen molt ben acollida: "Fresh Field"

Comentaris

Sobre unes paraules de J. V. Foix

L'enquesta organitzada per "La Revista" per a commemorar el centenari de la Renaixença ha motivat un comentari de J. V. Foix, en el qual es plany del nostre poc coratge i la nostra poca iniciativa que ens han impedit, diu ell, incorporar-nos amb el mateix amor al cor i el mateix odi al pit als ideals de la generació de "Le Revista". Les paraules de J. V. Foix — al meu entendre contradictòries amb la seva contestació a l'enquesta de "La Revista" — ens obliguen a parlar i per uns moments oblidarem la por que ens podrien fer els nostres vint anys.

Si incorporar-nos vol dir fidelitat a una fe que durant uns anys aplegava tots els catalans, haurem de manifestar que no podem fer-ho perquè aquella fe ja no és la nostra.

Infants encara, durant la Dictadura, també estàvem, com tothom, al servei de Catalunya. La nostra educació, indisciplinada, malmesa potser, va ésser completament patriòtica. La clandestinitat envigoria aquelles ilusions d'infants. La meva feblesa recorda trasbalsada l'emoció que ens produïren a tots les paraules velades i segures del meu millor professor, un bon religiós que va veure tots els seus llibres recollits per la Dictadura. No és cert que les nostres paraules d'avui obeeixin a indiferència i desinterès. ¡I molt menys a petites qüestions literàries, a influències *més o menys* castellanes. Tot això és empetitir, desvirtuar el problema. Un bon dia ens obligàrem a extirpar tot aquell amor a la pàtria que ens cremava per dins, perquè el descobrírem perillós. Sentiments que ens adherien als àngels de la terra en el mateix moment que entrellucàvem els àngels del cel. Caldrà abandonar aquests amors perquè bastejxen perills. Com, en altres temps, aquest amor a la pàtria feia desaparèixer les lluites de veins, el nostre amor a tothom farà desaparèixer les lluites de pàtries.

J. V. Foix demana a tots els universitaris que meditin un moment. La nostra meditació ja fa algun temps que està feta. L'amor a la pàtria com l'amor al teu carrer, amb la mateixa pau i la mateixa despreocupació. I no ens trobem sols, ens sembla, a somniar aquesta superació per a les qüestions nacionalitàries. Ens acompanyen homes de cor de tots els temps i de tots els indrets d'aquesta vella Europa. Noms coneguts a flor de llavis i noms desconeguts. Essers que treballen per a la nostra fe a desgrat de tots els retorns a Nietzsche. Ens voltem d'ells, no perquè ens faci por agafar la responsabilitat de tots aquesta pensaments, sinó perquè fa alegria veure's acompanyat.

* * *

Per tots nosaltres, aquella vella historia de la dispersió dels pobles sota la Torre de Babel encara expressa un càstig de Déu. Aquell dia van néixer nous odis sobre la terra. Races, llengües, classes, tot això l'abast del càstig. Potser és vertat que sempre haurem de caminar sota aquest pes feixuc. No és aquest el moment d'escatir-ho. Però en tot cas no ens obliguen a fer-ne l'apologia. Pertany a la nostra fe tot el que contribuïsi a aminorar la diversitat del món, àdhuc a risc de perdre l'originalitat. Teixir lligams, però lligams veritables, superar les divergències de grup. Per nosaltres és un fet innegable — lògic o no — que el dia que els homes i els pobles es coneguéren distints i s'enorgulliren d'això va créixer la lluita. Fa pocs dies un articulista castellà recordava unes paraules doloroses i sarcàstiques de Pau Lluís Courrier. "Les nacions que no s'entredevoren no són grans nacions encara." El moment d'exacerbació del sentiment nacional és el moment de la gran injustícia. Recordeu com va néixer la lluita. Sense l'escalf dels pobres cors enganyats no hauríem sofert la vergonya de la guerra.

Al nacionalisme català li han faltat les circumstàncies per pensar en totes aquestes coses. No han faltat, però, aquestes veus de mal. J. V. Foix mateix, quan ens parla de pàtria i d'amor, ens parla també d'odi i d'una revolució catalana implantada per decret i per mans implacables. A nosaltres això no ens interessa. El dia que sabérem que aquest amor a la pàtria duia aparellat un odi, renunciàrem — i ens dolia, vincle de sang — l'amor a la pàtria.

* * *

Novament escriurem les paraules immortals de Spinoza. "La pau no és pas l'absència de la guerra. Es una virtut que neix de la força de l'ànima." La *fidelitat* a aquestes paraules ens farà esperar, inlassables, l'adveniment de la pau. I la nostra esperança ja és una aproximació. La nostra pau no té res a veure amb el repòs de la mort. Lluita de cors i d'idees i, oblit de les armes. Si un dia els odis s'encenen i Catalunya recluta homes per lluitar, nosaltres ens en direm. La nostra pau tampoc té res a veure amb un equilibri més o menys estable controlat per qualsevol societat de nacions. "La pau és una virtut que neix de la força de l'ànima." L'adveniment de la pau es produirà en els nostres esperits. Camí d'humilitat i de desinterès. Caldrà aclarir tots els camins que mienen cap al cor amb aigües ben blanques. Disposició d'esperit, acompanyada amb paraules tothom predica la pau. Per lo mirar-nos amb odi sacrificarem, si cal, les nostres peculiaritats. Com un camí de pau la renunciació.

Caurem potser, però almenys la nostra vida, com aquell oceà de Brancusi — anhel de la nostra infantesa —, aferrat a la matèria, però amb el desig del vol que no l'abandonava mai.

JOAN TEIXIDOR

Una broma pesada

Rip, l'esperitual autor francès, escrivi darrerament, per a una festa benèfica, un sketch que no arribà a ésser representat. Els concurrents haurien estat els intèrprets. Havien de simular la desaparició d'un collar... Aleshores, un detective començarà a fer indagacions i a registrar els presents, i es barjà trobant el collar a la butxaca de M. Chiappe, prefecte de policia. A aquest, quan li ho contaren, no li féu el sketch gens de gràcia, i el tanqueren del programa.